

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-514

27.6.2023

Frende Skadeforsikring AS

Motorvogn

Utforkjøring – uriktig opplysninger om tidligere skader? – fal. § 8-1 fjerde og femte ledd.

Sikrede søkte erstatning under sin motorvognforsikring etter en utforkjøring. I skademeldingen krysset sikrede av for "Nei" under punktet "Tidligere skader". Sikrede forklarte i samtale med foretakets utreder at alle skadene på bilens høyre side hadde oppstått i forbindelse med utforkjøringen. Foretaket mente at flere av skadene ikke var forenlig med sikredes forklaring av skadehendelsen og besluttet å avslå erstatning og si opp forsikringsavtalen, jf. fal. § 8-1 fjerde og femte ledd. Sikrede bestred at opplysningsplikten var brutt og søkte om rettshjelpsdekning for tvisten mot foretaket. Sikrede krevde også at foretaket fremla opplysninger om et vitne som skulle ha tipset foretaket om at skadene på bilen var påført med vilje. Foretaket avsto sikredes krav om rettshjelp og viste til at sikrede mistet ethvert erstatningskrav mot foretaket i anledning samme hendelse. Foretaket utleverte heller ikke opplysninger om sitt vitne og anførte at det hadde taushetsplikt overfor vitnet. Nemndas flertall kom til at saken måtte avvises av bevismessige hensyn. Nemnda kom videre til at sikrede ikke hadde krav på rettshjelpsdekning.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning under motorvognforsikringen i foretaket etter utforkjøring, og spørsmål om foretaket er uten ansvar og kan si opp forsikringsavtalen på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten, jf. forsikringsavtaleloven (fal.) § 8-1 fjerde og femte ledd. Saken reiser også spørsmål om sikrede har krav på erstatning under rettshjelpsforsikringen.

Sikredes kaskoforsikring trådte i kraft 23.4.22. Sikrede søkte 20.5.22 erstatning under forsikringen og opplyste om følgende i skademeldingen fylt ut på foretakets internettside:

Det regnet ute og jeg kunne ikke se veien ordentlig, jeg skjønnte ikke hva som skjedde før jeg krasjet. Jeg krasjet ved veikanten nærme huset mitt. Bilen er skadet ved høye siden

Sikrede fylte ut en ny skademelding samme dag:

mistet kontroll på bilen grunnet regnvær, 1 dekk skadet og skader på høyre side av bil

Skadedatoen var i begge skademeldinger oppgitt til 19.5.22. Foretaket ba sikrede om å fylle ut en utvidet skademelding. I skademelding underskrevet 23.5.22 oppga sikrede at fartsgrensen på ulykkesstedet var 50 km/t, og at han selv holdt en hastighet på 40 km/t i det situasjonen oppstod. Under punktet "Tidligere skader", krysset sikrede av for "Nei". Videre beskrev sikrede hendelsen slik:

Det var skumring og (uleselig vår anm.) da ulykken inntraff. Bil ble forsøkt rettet opp før den traff steinen.

Skadene på motorvognen ble taksert til kr 68 019 av A. den 30.5.22.

Foretakets utreder besiktiget motorvognen på verksted 15.6.22 og oppsummerte i notat datert 21.6.22 skadene slik:

- Bilen var tilsynelatende uskadd foran, bak og på venstre side.
- Bilen hadde skader langs hele høyre side, fra front til bak. Fra skaden lengst fremme til skaden lengst bak var det 395 cm, det vil si hele bilens lengde.
- Ved høyre hjulbue var det en rekke (minst syv) bulker. Det vil si minst syv ulike treffpunkter. Dette kan være forenlig med en ujevn fjellhulle, men det kan også indikere at bilen har blitt krasjet flere ganger.
- På store deler av høyre passasjerør bak var det riper. Disse var horisontale med varierende kurve (opp/ned), men ripene harmonerte ikke med hverandre. Ripene så ut til å være påført med en skarp gjenstand.
- Bilens høyre sidespeil var løst. Det ble ikke funnet noen skader på fremre del av dette, ei heller på over- og eller underside. Speilflaten var imidlertid knust. Dette indikerer at sidespeilet kan ha løsnet ved rygging, eller ved sammenstøt med en myk gjenstand (som ikke lager spor).

Utreder avholdt samtale med sikrede samme dag. Samtalen ble gjennomført med bistand fra tolk. Ifølge utreders notat fra samtalen forklarte sikrede blant annet følgende:

På spørsmål om han har hatt problemer med bilen etter kjøp svarte forsikringstaker ja. Men dette kostet 7 000 kr og ble betalt kontant. Han husker ikke når dette var, men det var litt etter at han kjøpte bilen. Han husker ikke navnet på verkstedet der han fikk utført reparasjonen.

...

Forsikringstaker ble gjort kjent med at han, eller andre på vegne av ham, ringte Frende 23.04.2022 og meldte at bilens motor hadde streiket og at "alt av lamper lyste". Han svarte at han ikke kan huske noe om dette.

Forsikringstaker ble gjort kjent med at (F.B) har forklart at de reiste ut for å se på et problem med bilen, og at de konkluderte med at multireimen til dynamoen var røket. Forsikringstaker svarte det var den reimen som ble skiftet av nevnte venn. Etter reparasjonen var alt i orden med bilen. Det gikk veldig bra.

Sikrede ble konfrontert med at foretaket hadde fått tips om at han hadde påført skadene med vilje for å få utbetalt erstatning, og at vitnet opplyste om at bilen sluttet å fungere 20.4.22. Sikrede forklarte at han antok at det var hans tidligere ektefelle som hadde tipset foretaket og opplyste om at de var i konflikt.

Sikrede og utreder besiktiget skadestedet, og sikrede viste hvor han hadde kjørt ut og treffpunktene i fjellet. Sikrede forklarte følgende om bilens skader:

Forsikringstaker ble gjort kjent med at bilen har skader langs hele høyre side, høyt og lavt, og spurt om alle skadene kommer fra sammenstøtet med fjellet. Han svarte ja, alle er fra samme sted. Men skaden bak har trolig kommet da han rygget etterpå.

Forsikringstaker ble gjort kjent med at det ut fra undersøkelser og oppmålinger av skadested og bil er vanskelig å se hvordan skaden kan ha skjedd slik han har forklart. Videre at det ikke synes mulig at alle skadene på bilen kan ha kommet som et resultat av det hendelsesforløpet han har oppgitt. Han svarte at "dere kan bare se selv hvordan".

Forsikringstaker ble vist foto av ripene på høyre bakdør og gjort kjent med at disse ikke synes forenlige med sammenstøtet, men at de ser mer ut til å ha blitt påført med en skarp gjenstand. Han svarte "kanskje det har skjedd mens bilen stod parkert i tre dager. Kanskje det, jeg vet ikke. Kanskje du kan se på skaden i helhet, ikke bare den." Han ble spurt om disse skadene oppstod i forbindelse med sammenstøtet. Han svarte at kanskje noen små barn har laget ripene. De var der ikke fra før. Kanskje barna i barnehagen (ved S.V) har laget disse.

...

Forsikringstaker ble spurt om nå sidespeilet løsnet. Han forklarte at det løsnet da han kjørte fremover. Både hjulet og speilet ble skadet da han kjørte fremover, i fjellet.

Forsikringstaker ble vist figur 7 og gjort kjent med at sidespeilet ikke hadde skader foran, over eller under, og at dette peker mot at skaden ikke kan ha skjedd mens han kjørte fremover. Han ble spurt om hvor fjellet har truffet sidespeilet. (Notatskrivers merknad: Tolken oversatte spørsmålet, men forsikringstaker svarte ikke).

...

(Notatskrivers merknad: Notatskriver forklarte hvorfor skaden ikke kan ha skjedd slik han har forklart ved å vise på sidespeilet på leiebilen hans). Forsikringstaker forklarte at når sidespeilet "får sånn mot", så bøyer det seg inn av seg selv. (Notatskrivers merknad: (forsikringstaker viste at sidespeilet bøyer seg bakover, inn mot bilen, når man kjører fremover og treffer noe). Han ble gjort kjent med at sidespeilet i dette tilfellet ikke har blitt bøyd inn, men at det har løsnet. Han forklarte at han ikke vet, og at han ikke husker noe mer. Han husker bare at speilet falt, og at hjulet punkterte. Hadde notatskriver ringt 2-3 dager etter hendelsen hadde han husket alt.

Utreder foretok i forbindelse med samtalen undersøkelser og oppmålinger på stedet mens sikrede og tolken var til stede. Utreder oppsummerte undersøkelsene i et notat av 22.6.22:

- Veien er smal og skaden skjedde i en venstrekurve. Venstrekurven er uoversiktlig, det vil si at man må litt ut i svingen for å kunne se om det kommer bil imot på andre siden. Strekningen frem mot venstrekurven er imidlertid veldig oversiktlig. Forsikringstaker må ha hatt en siktlinje på omtrent 130 meter fra starten på den lange sletten og frem til venstrekurven.
- Fjellet ligger nært veien på høyre side. Det ble ikke funnet spor etter bilen på fjellet.
- Veiskulderen er smal, og det var svært begrenset fall ned mot der fjellet møter bakken. Det fremstår merkelig at ikke forsikringstaker klarte å svinge bilen mot venstre og ut i veibanen, i stedet for å følge fjellet helt til bilen stoppet langs fjellet.
- Det ble funnet hjulspor i veikanten på høyre side, men disse så ikke ut til å lede helt ut til fjellet.
- Fjellet er selvsagt ujevnt, både i dybde (avstand til veien) og høyde. De ulike fjellhyllene kan påføre skader ulike steder på en bil.
- Det fremstår lite sannsynlig at alle ripene på høyre bakdør kan ha oppstått som følge av treff med fjellet.
- Ut fra forklaringen om hvor bilen endte opp fremstår det merkelig at forsikringstaker måtte rygge, og dermed påføre bilen ytterligere skader.

Foretaket besluttet 7.7.22 å avslå erstatning og si opp forsikringsavtalen på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde og femte ledd. Foretaket var av den oppfatning at skadene på høyre bakdør ikke hadde oppstått under utforkjøringen, men at disse var påført med en skarp gjenstand. Foretaket festet ikke lit til forklaringen om at speilet på bilen var blitt skadet i hendelsen. Foretaket viste videre til at sikrede ikke hadde fremlagt dokumentasjon på at de mekaniske problemene var utbedret.

Sikrede klaget på avslaget til foretaket 27.7.22 og ba om at alle sakens dokumenter ble sendt hans advokat. Sikrede søkte også dekning under rettshjelpsforsikring for sine advokatutgifter i forbindelse med tvisten mot foretaket.

Foretaket avslo krav om rettshjelp 5.9.22. Foretaket viste til at sikrede etter fal. § 8-1 fjerde ledd mister "ethvert erstatningskrav" mot foretaket, og derfor ikke hadde krav på rettshjelpsdekning for tvisten med foretaket.

Foretaket oversendte 9.9.22 sakens dokumenter til sikredes advokat og opplyste i den forbindelse om følgende:

Merk at enkelte dokumenter ikke er oversendt av hensyn til personvern/taushetsplikt. Innholdet av disse er delvis kjent og/eller ikke av betydning for saken.

Sikrede klaget saken inn til Finansklagenemnda 7.1.23.

Sikrede krever erstatning for skadene motorvognen ble påført som følge av utforkjøringen og bestrider at opplysningsplikten er brutt. Sikrede krever også dekning for sine advokatutgifter under rettshjelpsforsikringen. Videre krever sikrede at foretaket fremlegger alle dokumenter i saken, herunder opplysningene de har mottatt fra sitt vitne.

Foretaket har ikke sannsynliggjort at sikrede har forklart seg uriktig om hendelsesforløpet og har ikke sannsynliggjort at skadene på høyre dør og speilet ikke kan ha oppstått slik sikrede har forklart. Foretaket har lagt for stor vekt på at sikrede ikke hadde fremlagt en faktura for en tidligere reparasjon.

Foretaket har fått uriktige opplysninger fra If Skadeforsikring vedrørende skaden som er meldt til dem. Dette må åpenbart ha påvirket foretakets vurdering. I tillegg fremstår det som foretaket har vektlagt opplysningene det har fått fra vitnet i saken, og at opplysningene er avgjørende for foretakets mistanke og utfall i saken. Det er derfor viktig at sikrede får innsyn i disse opplysningene og dermed gis mulighet til å imøtegå påstandene.

Forsikringsforetaket anfører å være uten ansvar og berettiget til å si opp forsikringsavtalen, på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde og femte ledd. Sikrede mister også krav på rettshjelpsdekning for tvisten med foretaket.

Ripene langs passasjerdøren kan ikke ha oppstått som følge av et sammenstøt med fjellet. Ripene har sannsynligvis blitt påført med en skarp gjenstand. Det fremstår også lite sannsynlig at skaden på speilet skal ha oppstått i forbindelse med sammenstøtet.

Sikrede har forklart at utforkjøringen skjedde på vei hjem fra jobb, men skadestedet er ikke en naturlig del av den raskeste kjøreruten til sikredes bolig da den innebærer en kjørerute som ville vært dobbelt så lang som den raskeste veien.

Utfallet i saken er basert på sikredes opplysninger ved innmelding av skaden, samt undersøkelser av bilen og skadestedet. Foretaket har taushetsplikt etter finansavtaleloven §§ 9-6 (1) og 16-2 (1). Foretakets vitne har krav på taushet og må gi særskilt samtykke til at opplysninger om vedkommende utleveres av foretaket. Sikrede er uansett gjort kjent med vitnets opplysninger, og foretaket kan ikke se at vitnets identitet er av betydning for skadeoppgjøret.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er uten ansvar og kan si opp forsikringen pga. uredelig brudd på redegjøringsplikten i fal. § 8-1 fjerde og femte ledd, og dessuten om sikrede har krav på rettshjelpforsikring.

Finansklagenemnda Skades flertall, Trine-Lise Wilhelmsen og Hege Sundby, bemerker:

Flertallet mener spørsmålet om uredelig brudd på redegjøringsplikten reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d) hvoretter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom "saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet" og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f). Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at avvisningsregelen kan benyttes "der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevisspørsmål", jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Flertallet mener det er uklart hvordan utforkjøringen fant sted og hvilke skader som oppstod som følge av den. Dette er avgjørende både for spørsmålet om sikrede har gitt uriktige opplysninger, og om opplysningene kunne påvirke foretakets ansvar i saken. Det er også uklart for flertallet om bilen hadde mekaniske problemer før uhellet, som vil ha betydning for bilens markedsverdi og dermed hvilken erstatning sikrede vil ha krav på i et kondemnasjonsoppgjør. Disse spørsmålene bør belyses gjennom muntlige forklaringer i en hovedforhandling.

Sikrede krever dekning for rettshjelp. I de tilfeller sikrede har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger under skadeoppgjøret i henhold til fal. § 8-1 fjerde ledd, mister sikrede "ethvert erstatningskrav mot foretaket etter denne og andre forsikringsavtaler i anledning samme hendelse". I nemndspraksis er det lagt til grunn at krav om rettshjelp i tvist om avslag begrunnet i fal. § 8-1 fjerde ledd, er et krav i "anledning samme hendelse", jf. f.eks. FinKN 2019-062 FinKN 2021-184, 2021-669, 2021-1264 og 2022-445. Inntil det er avklart om det foreligger uredelig brudd på redegjøringsplikten har sikrede derfor ikke krav på rettshjelpforsikring.

Nemndas mindretall, Merete Anita Utgård, bemerker:

Mindretallet meiner at føretaket med klar sannsynsovervekt har bevist at sikrede har gjeve uriktige opplysningar etter fal. § 8-1. Foretaket kan då avslå forsikring, sei opp forsikringsavtalen og avslå kravet om dekning av rettshjelp.

Beviskravet for opplysningssvikt etter fal. § 8-1 er klar sannsynsovervekt, jf. Rt. 1996 s. 1635. Det er strengt, men likevel ikkje så strengt som i strafferetten, og eg meiner som sagt at det er oppfylt her. Eg er samd med fleirtalet i at det er fleire punkt som ikkje er heilt klare, men kan ikkje sjå at det er naudsynt at alt er fullstendig opplyst så lenge det er klart at sikrede har gjeve uriktige opplysningar om skadeomfanget.

Sikrede opplyste i skademeldinga til foretaket at bilen ikkje hadde skader før samanstøyten. Dette har han seinare halde fast ved fleire gonger. Foretaket har brukt ein ekstern utgreiar som har gjort grundige undersøkingar, og som konkluderer med at fleire av skadene på bilen ikkje kan ha kome som følgje av samanstøyten. Høgresida på bilen har ei mengde riper, og dei må vere laga med ein skarp gjenstand, ikkje i møte med fjell. Dei stemmer ikkje verken på utsjånad eller i plassering med samanstøyten. Vidare er speilet framme laust og speilflata er knust, men det er ikkje riper eller spor på dette, som det ville ha vore dersom det hadde truffe fjellet. Sikrede har vorte førehaldt desse opplysningane og seier at ripene kan ha vorte påført bilen i ettertid av barn i ein nærliggande barnehage. Denne forklaringa framstår i seg sjølv som søkt og tilpassa, og det synes ikkje å vere gjort noko forsøk på å underbygge denne, som t.d. å rette ein førespurnad til barnehagen. I tillegg framstår sikrede sin forklaring elles som lite truverdig, noko som smittar over på denne vurderinga også. Når det gjeld hans truverde, så viser eg til at det framstår som underleg å miste kontroll over bilen pga. regn når farta var så låg og strekninga så rett og oversiktleg. Det framstår også som underleg å etter samanstøyten rygge bakover når han berre kunne svinge inn att på vegen. Ein treng ikkje ta stilling til kva som eigentleg skjedde her, men hans forklaring er generelt lite truverdig. Samla sett meiner eg då at ein må sjå heilt vekk frå forklaringa om at barn frå barnehagen skal ha laga ripene, og då er det ikkje noko anna moglegheit som står att enn at ripene var der før samanstøyten. Speilet må også med klar sannsynsvekt ha vore skada frå før. Desse uriktige opplysningane om tidlegare skader førte til at sikrede kunne få "utbetalt en erstatning han eller hun ikke har krav på" etter § 8-1 fjerde ledd.

For at foretaket skal kunne avslå er det eit subjektivt vilkår om at dei uriktige opplysningane er gjeve med "*bevissthet*", og at forsikringstakaren som eit minimum "måtte kjenne til" at han kunne få eit oppgjør han eller ikkje hadde krav på. Dette subjektive vilkåret er oppfylt med klar sannsynsovervekt. Ripene er svært synlege, og eg legg til grunn som heilt klart at sikrede kjende til desse. Eg finn det like klart at han forstod at han då kunne få eit forsikringsoppgjør som han elles ikkje hadde krav på, eg kan ikkje sjå at det skulle vere noko anna grunn til å gje feil opplysningar om tidlegare skader.

Sikrede har då brote opplysningsplikta si og mistar "*ethvert erstatningskrav mot forsikringsforetaket etter denne og andre forsikringsavtaler i anledning samme hendelse*", dvs. både forsikringsoppgjør for bilen og krav på rettshjelp. Min konklusjon er då at føretaket får medhald.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Saken avvises.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (bransjerepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).